

ADRIAAN DE REGT TIJDENS ETAPPE DRIE:

In een museum werk je met thema's om een verhaal te vertellen, zie SHE ME. In een galerie gebruik je een thema om het werk van de kunstenaars toegankelijk te maken en met elkaar te kunnen vergelijken. Wat ik het meest fascinerend vind aan kunst en kunstenaars is dat ze met hun werk zo herkenbaar zijn. Een Harry Vandervliet zal je niet verwarren met een Onno Broeksma of een Andre Geertse. Vaak spreek je dan van een eigen handschrift of van authentiek zijn van de kunstenaar. Of van uniciteit van het werk van de kunstenaar. Of zoals in onze titel hij/zij laat zijn haar eigen aard zien. Ik vind het fascinerend dat ieder zo een herkenbaar eigen beeld weet te bereiken. En dat is niet te verwarren met originaliteit. Het gaat om het ontwikkelen van een zeer persoonlijke beeldtaal, werkwijze, handschrift of onderwerpskeuze en meestal dit alles door elkaar en bij elkaar. Daarom hebben Enny en ik in deze serie zowel volwassen kunstenaars met een zeer herkenbare eigen stijl als jonge pas beginnende kunstenaars die dat nog moeten ontwikkelen. Dit is wat Rudi Fuchs pas in een artikel over outsiderkunst precies het verschil noemde. Outsider kunst als emotionele uiting, ritueel en daar tegen over het werk van de kunstenaar om een eigen beeld te bereiken. Een niet met andere kunstenaars te verwisselen beeld. Authentiek, uniek, ware aard. En dat is hard werken. Het is heel fascinerend hoe kunstenaars dat uiteindelijk voor elkaar krijgen. Ze maken daarin bewust keuzes die dicht tegen zichzelf aanliggen, waarin ze hun ware aard tonen. Een niet met andere kunstenaars te verwisselen aard. Fraai zou zijn om zo'n ontwikkeling in het werk versneld te zien afdraaien. Sommige kunstenaars hebben dit gelijk te pakken bij anderen is het een moeizaam langdurig proces om hun identiteit te vinden en in het werk tot beeldtaal te maken onderscheidend van anderen en dicht tegen je eigen manier van kijken, tegen de samenwerking van hand en oog, voorliefdes voor kleuren en onderwerpen. Vaak zie je dat die zoektocht zowel persoonlijk als veralgemeeniseerd wordt.

Ik begin met **Daniela Schwabe** omdat zij een overgang is tussen de vorige etappe van Ware Aard met meer figuratief werk. In haar schilderijen zoekt Daniela bewust en onbewust contrasten op. Ze mengt beelden en balanceert op die manier tussen beeld en vlek, teken en betekenis. Dit proces gaat net zo lang door totdat het schilderij haar verrast. Op dat moment weet ze dat het werk af is. In haar atelier werkt ze elke dag aan meerdere schilderijen tegelijk. Met als gevolg dat de kunstwerken elkaar onderling beïnvloeden en op elkaar gebaseerd zijn. Wanneer ze een doek heeft opgespannen en heeft geprepareerd laat ze het eerst een tijdje staan in haar atelier. Om er aan te wennen. Dan brengt ze met olie en lakverf de basis aan op het canvas: kleuren en lijnen. Laag voor laag voegt ze daarna beelden toe aan het schilderij, maar nog vaker schildert ze juist weg wat er al was. Zo onderzoekt ze de mogelijkheden om hetgeen wat er is, zo te vernietigen dat er een nieuw beeld ontstaat. Een tekst die ze zelf over haar werk geschreven heeft. De manier waarop ze werkt sluit aan bij kunstenaars die abstracter werken zoals Onno Broeksma. De werken verschillen echter geheel van aard. Maar zoals Andre verder op stelt "alles kan altijd anders verteld worden". Dit geldt voor de kunstenaars hier onderling, al vertellen ze zeker niet allemaal hetzelfde verhaal. Er zijn wel overeenkomsten in het zoeken naar wat voor hun de ware aard is of waar ze authentiek zijn.

Harry Vandervliet ken ik al heel lang. En het verbaast me niets dat hij al aan console 884 of meer bezig is. Die consoles of dragers zijn voor hem altijd een fascinatie geweest. Hij stamt uit de tijd waarin de conceptuele kunst hoogtij vierde met in onze directe omgeving, in Middelburg, de acties van Marinus Boezem als kunstenaar en organisator van Podia dell Mondo del L'Arte en de manifestatie Forum. Dat dragen kan je zien als een vorm waarin je door Vandervliet gestuurd wordt naar tijd nemen, kijken naar gewone dingen en daar betekenissen uit destilleren of er met elkaar over praten. Praten over zijn werk doet Harry niet graag. Kijk maar. Die dragers zijn er in allerlei vormen geweest zoals in hardstenen stoepanden in Groningen waar hij in de binnenstad op vier plekken in de stoepand de regel beitelde alles wat/heilig is/moet/een vaste plaats hebben. Een zin uit het Wilde Denken van Claude Levi Strauss in 1982 ism

de Zaak in Groningen. De Zaak was een kunstenaarsinitiatief zoals de Fabriek in Eindhoven, zoals ook Breestraat 73 in Middelburg het atelier van Harry in 1980. Geweldige acties en installaties zoals later voortgezet in de Sterrenwacht en in Mon Capitaine. Het podium bieden als drager. Ook in zijn vier uitkijkposten bij en naar de Vliedbergen rond Veere. Iemand die hem daar aansprak en om uitleg vroeg, antwoordde Harry: "We staan hier al drie kwartier te praten, dat is toch mooi zo." En zo is het nog steeds bij de dragers van Harry Vandervliet.

De overeenkomst met het werk van **Andre Geertse**, geboren Zeeuw, heeft een overeenkomstige dualiteit tussen onveranderlijkheid en constante verandering. Daar waar de sokkel van Manzoni of de drager van Vandervliet podium is voor het tonen van momenten van voorbijgaande aard zo is bij Andre soms het boek, dagboek, de agenda of de kleine panelen en schilderijen, de intimiteit, de herhaling het constante tegenover het veranderende perspectief in landschap licht kleur van de zee en het Zeeuwse landschap. Het kleine, intieme, eigene tegenover de chaos van de wereld van de tijd van licht en seizoenen van de golven van de zee, maar het water, de druppel is een constante. De liefde en eerbied voor het boek is ontstaan door het respect waarmee zijn opa in Domburg de Bijbel pakte om voor de maaltijd of erna eruit te lezen. De beslotenheid en intimiteit van het boek versus de uitgestrektheid van het landschap van de zee is richtinggevend gebleken in zijn werk. Één van zijn boekjes heet, alles kan altijd anders verteld worden. De dagboekjes van Andre zijn zoals de dragers bij Harry een beginpunt voor wilde niet beperkte gedachtestromen.

Bij **Onno Broeksma** zie je een manier van werken die ik ook bij Sophia Janatti zag, waar overeenkomsten zijn met de manier van werken van Klaas Gubbels. Klaas heeft een paar vormen zoals een tafel of een koffiekant. Binnen de lijnen van die paar vormen gebeurt het. Eigenlijk abstract werk, aftasten van hoe de kleur of de materie reageert op lijnen op verhoudingen. Bij Onno is dat nog duidelijker. Het vierkant en de cirkel en de ondergrond van het schilderslijnen en het raamwerk. Daarbinnen een tasten, zoeken, een gesprek, een verbondenheid met het eeuwige tegenover het tijdelijke, filosofische beschouwingen, gedachtestromen. Net zolang doorgaan tot de ware aard, de essentie, van dit specifieke schilderij of grafisch werk zich toont, er evenwicht is, tot het ontstaan is van lawaai. Natuurlijk kan je over de grondvormen vierkant en cirkel boeken volschrijven met betekenissen zoals een cirkel die heerlijkheid, oneindigheid, totaliteit en verbondenheid kan betekenen en een vierkant begrensde materiële realiteit, vier elementen, vier jaargetijden. Ik verdrink liever in de zwerftocht van de penseelvoering, de verf tegen een lijn aan, de structuur van de onderlaag met iedere dag mogelijk andere gedachten bij het zelfde schilderij of werk van Onno, Andre of Harry.

Bij **Elsbeth Ciesluk** moet ik erg denken aan mijn begintijd in de kunst waar ik performances gaf in het Kruithuis in Den Bosch of installaties maakte in het 't Hoogt in Utrecht. Mijn werk vindt zijn oorsprong in performance of heeft een performatief uitgangspunt. Deze functioneren voor mij als een ritueel waarin ik mezelf volledig kan geven. De performances hebben soms een openbaar, soms een meer privaat karakter en blijven soms voor de buitenwereld onzichtbaar. Maar altijd blijft er een registratie over die kan leiden tot een werk: bewegingen die zijn vastgelegd in een vloer van klei, een tekening, een gigantisch schilderij of een tekst. Eindeloos doorgaan als een meditatie, als monnikenwerk.. Het is een toestand als in het oog van de storm waarin je hoofd en lichaam een gigantische vrijheid hebben om alles te verzinnen wat je zou kunnen doen en maken. Grenzeloos. Dat wat niet kan, laten gebeuren. Ze wrikt op haar geheel eigen wijze scheuren of kieren in onze dagelijkse werkelijkheid of in onze gedachteloze waarneming met haar wallpaintings met titels als 'zelfs niet als ik op mijn kop ga staan'. Haar werk doet me denken aan het repetitieve werk van Hanne Darboven. Zie bijvoorbeeld Elsbeths installatie met Every First sentence of every book I have. Elsbeths werk is voor mij een thuiskomen in een manier van gadeslaan die ik overigens bij iedere kunstenaar hier herken. Het zit dicht tegen mijn ware aard.